

A SZÜLŐI BÁNÁSMÓD KAPCSOLATA A SZOCIOÖKONÓMIAI HÁTTÉRREL, VALAMINT AZ ISKOLAI TANULÁS EREDMÉNYESSÉGÉVEL

Kis Noémi

Varga Tamás Általános Iskola

Kulcsszavak: szülői bánásmód; iskolai teljesítmény

B1

A családi háttér személyiségfejlődésre gyakorolt hatását, valamint az iskolai eredményességet nagymértékben meghatározó voltát számos kutatás bizonyítja, azonban a konkrét hatásmechanizmusról kevés empirikus adat áll rendelkezésre. A családi környezet mutatói közé sorolható a szülői bánásmód, ám ennek iskolai eredményességre gyakorolt befolyása kevéssé ismert. Kutatásunkban 4. (n=173) és 7. évfolyamon (n=126) tártuk fel a gyermek, illetve a szülő által észlelt szülői bánásmód, a szocioökonómiai háttér és az iskolai tanulás eredményessége közötti kapcsolatot. Azt feltételeztük, hogy az iskolai tanulás eredményességét jelentősen befolyásolja a szülői bánásmód mindkét mutatója. Vizsgálatunkban a Szülői Bánásmód Kérdőívet (H-PBI), a Gyermeknevelési Kérdőívet (CMBI) és háttérkérdőíveket alkalmaztunk. A mérőeszközök Cronbach- α értékei 0,6–0,9 közöttiek.

Az eredmények alapján a szülői korlátozás-túlvédés negatív kapcsolatban áll ($-0,205 \leq r \leq -0,494$) a szülők iskolázottságával, tehát az iskolázottsági szint emelkedésével, mind a szülő, mind a gyermek, alacsonyabbnak érzékeli a korlátozás-túlvédést. A szülői szeretet-törődés és az iskolai végzettség között a 7. évfolyamon pozitív a kapcsolat ($0,188 \leq r \leq 0,326$). Az adatok szerint a szeretet-törődés rendre pozitív ($0,165 \leq r \leq 0,301$), míg a korlátozás-túlvédés negatív ($-0,168 \leq r \leq -0,441$) kapcsolatban áll az osztályzatokkal és a tanulmányi átlaggal, vagyis minél magasabb szintű a szülői szeretet-törődés, annál eredményesebb a gyermek és minél magasabb a korlátozás-túlvédés, annál gyengébben teljesít. Hasonló kapcsolat állapítható meg az iskolai eredményességgel való elégedettségre vonatkozó változók esetében is a szülői szeretet-törődéssel való pozitív ($0,198 \leq r \leq 0,290$) és a korlátozás-túlvédéssel való negatív ($-0,183 \leq r \leq -0,245$) összefüggés alapján. A szeretet-törődés szintjének emelkedésével, illetve a korlátozás-túlvédés szintjének csökkenésével növekszik az iskolai teljesítménnyel való elégedettség. Az osztályzatokra, valamint a tanulmányi átlagra mint függő változóra elvégzett elemzések alapján 4–21% közötti a megmagyarázott variancia. A szülők iskolai végzettsége és a szülő által megítélt korlátozás-túlvédés 7. évfolyamon minden esetben kimutatható magyarázó erővel bír. A szocioökonómiai háttér és az iskolai tanulás eredményességének jellemzésére általunk alkalmazott változók és a szülői bánásmód között többnyire gyenge-közepes erősségű kapcsolat mutatható ki, ami a szülői szeretet-törődésnél pozitív, a korlátozás-túlvédésnél negatív irányú. Feltételezhető, hogy a szülői bánásmód befolyásolásával, a szeretet-törődés szintjének emelésével, illetve a korlátozás-túlvédés szintjének csökkentésével az iskolai tanulás eredményesebbé tehető.

A kutatást az OTKA K83850. számú projektje támogatta.